

Asia: OKM 38/040/2016

Gaudeamus igitur - ylioppilastutkinnon kehittäminen

1.1 Työryhmä ehdotti, että tutkintoon osallistuvan on suoritettava äidinkielessä ja kirjallisuudessa järjestettävä koe sekä kolme koetta tai koeparia seuraavista: - Matematiikka - Toinen kotimainen kieli - Vieras kieli - Kaksi reaaliaineen koetta tai yksi reaaliaineen koe ja yksi vieraan kielen koe Tutkintoon osallistuva voi lisäksi suorittaa yhden tai useamman kokeen edellä mainituista kokeista.

Puollatteko vai vastustatteko ehdotusta?

Puollan ehdotusta.

Kantanne perustelut

Kotimaisten kielten keskus puoltaa ehdotusta.

2.1 Työryhmä ehdotti, että kaikkiin kokeisiin laaditaan oppiainerajat ylittäviä tehtäviä. Tehtävien laadinnassa otetaan huomioon myös aihekokonaisuudet.

Puollatteko vai vastustatteko ehdotusta?

Puollan ehdotusta.

Kantanne perustelut

Kotimaisten kielten keskus puoltaa ehdotusta. Ks. kohtaa 6.2.

2.2 Työryhmä ehdotti, että tulevaisuudessa kokeiden tausta-aineistoihin voisi sisältyä myös materiaalia eri kielillä.

Puollatteko vai vastustatteko ehdotusta?

Puollan ehdotusta.

Kantanne perustelut

Kotimaisten kielten keskus puoltaa ehdotusta. Ks. kohtaa 6.2.

2.3 Työryhmä ehdotti, että kokeiden laadinnassa vahvistetaan edelleen tavoitteiden mukaista osaamista yksittäisten sisältöjen sijaan.

Puollatteko vai vastustatteko ehdotusta?

Puollan ehdotusta.

Kantanne perustelut

Kotimaisten kielten keskus puoltaa ehdotusta. Ks. kohtaa 6.2.

3.1 Työryhmä ehdotti, että ylioppilastutkinnon valmistumista koskevia säännöksiä täsmennetään siten, että niistä selkeästi ilmenee, että ylioppilastutkinnon suorittaminen edellyttää lukion oppimäärän suorittamista tai muiden lukiolain 18 a §:n mukaisten edellytysten täyttymistä.

Puollatteko vai vastustatteko ehdotusta?

-

Kantanne perustelut

Kotimaisten kielten keskus ei ota tähän ehdotukseen kantaa.

3.2 Työryhmä ehdotti, että kokelaat eivät enää sitovasti valitse kokeita pakollisiksi tai ylimääräisiksi ilmoittautumisen yhteydessä. Tutkinto muodostuu muutoin nykyisen kaltaisella tavalla.

Puollatteko vai vastustatteko ehdotusta?

-

Kantanne perustelut

Kotimaisten kielten keskus ei ota tähän ehdotukseen kantaa.

3.3 Työryhmä ehdotti, että kokelaan ilmoittautumista eritasoisiin kokeisiin samassa tutkintoaineessa ei rajoiteta. Kokelaan tutkintoon voidaan kuitenkin sisällyttää vain yksi koe samassa oppiaineessa. Muista kokeista kokelas saa erillistodistuksen.

Puollatteko vai vastustatteko ehdotusta?

-

Kantenna perustelut

Kotimaisten kielten keskus ei ota tähän ehdotukseen kantaa.

3.4 Työryhmä ehdotti, että saamen vieraan kielen kokeen tilalle kokelas voi valita myös saamen äidinkielen ja kirjallisuuden kokeen. Tällöin saamen kielen osaamista voi osoittaa aiempaa joustavammin.

Puollatteko vai vastustatteko ehdotusta?

Puollan ehdotusta.

Kantanne perustelut

Kotimaisten kielten keskus puoltaa ehdotusta. Moni saamenkielisistä ylioppilaskokelaista on käytännössä kaksikielinen. Kokelas on voinut aloittaa saamen opintonsa vuosiluokilla 1–6 valinnaisaineena ja suorittaa saamen A2-kielenä. Saamessa ei ole saame toisena kielenä - ylioppilaskoetta. Jos ehdotus toteutuu, se mahdollistaa sen, että kokelas voi suorittaa äidinkielen ja kirjallisuuden kokeen molemmissa tosiasiallisissa äidinkielissään. Tällainen mahdollisuus rohkaisee entistä useampia valitsemaan saamen kielten äidinkielen ja kirjallisuuden kokeen, kun tällainen valinta ei enää estä valitsemasta myös kielenemmistön kielen äidinkielen ja kirjallisuuden koetta. Kahden äidinkielen ja kirjallisuuden kokeen valitseminen laajentaa saamenkielisten kokelaiden mahdollisuuksia tulevissa opinnoissa ja työelämässä. Välillisesti se myös auttaa vahvistamaan saamen kielen käyttöä ja asemaa yhteiskunnassa.

4.1 Työryhmä ehdotti, että erillisinä kokeina suoritettut hyväksytyt kokeet voidaan lukea hyväksi ylioppilastutkintoon kolmen vuoden ajan erillisen kokeen hyväksymisajankohdasta.

Puollatteko vai vastustatteko ehdotusta?

-

Kantanne perustelut

Kotimaisten kielten keskus ei ota tähän ehdotukseen kantaa.

4.2 Työryhmä ehdotti, että koulutuksen järjestäjä voisi periä kokelaalta maksun, mikäli kokelas ei olisi kyseisen koulutuksen järjestäjän opiskelija ja joka uusii tutkintoonsa sisältyvän kokeen ylioppilastutkinnon tultua suoritetuksi, täydentää tutkintoaan tai suorittaa erillisen ylioppilastutkintoon kuuluvan kokeen koulutuksen järjestäjän oppilaitoksessa.

Puollatteko vai vastustatteko ehdotusta?

-

Kantanne perustelut

Kotimaisten kielten keskus ei ota tähän ehdotukseen kantaa.

4.3 Työryhmä ehdotti, että lukion oppimäärää suorittavalla kokelaalla tulee olla puolet lukion oppimäärästä tai kirjoitettavan oppiaineen pakolliset kurssit opiskeltuna voidakseen osallistua tutkinnon kokeisiin. Rehtori varmistaa kokelaan oikeuden osallistua tutkintoon.

Puollatteko vai vastustatteko ehdotusta?

Puollan ehdotusta.

Kantanne perustelut

Kotimaisten kielten keskus puoltaa ehdotusta. Ks. kohtaa 6.2.

5.1 Työryhmä ehdotti, hylättyjä kokeita voisi uusia nykyisen kahden kerran sijaan kolme kertaa.

Puollatteko vai vastustatteko ehdotusta?

-

Kantanne perustelut

Kotimaisten kielten keskus ei ota tähän ehdotukseen kantaa.

5.2 Työryhmä ehdotti, että hyväksytyt kokeet voisi uusia jatkossa nykyisen yhden koekerran sijaan kaksi kertaa.

Puollatteko vai vastustatteko ehdotusta?

-

Kantanne perustelut

Kotimaisten kielten keskus ei ota tähän ehdotukseen kantaa.

5.3 Työryhmä ehdotti, että tutkinnon tultua hylätyksi, hylätyyn tutkintoon sisältyneet hyväksytyt kokeet voidaan sisällyttää aloitettavaan uuteen tutkintoon kolmen vuoden ajana aiemmin suoritettujen kokeiden hyväksymisen ajankohdasta.

Puollatteko vai vastustatteko ehdotusta?

-

Kantanne perustelut

Kotimaisten kielten keskus ei ota tähän ehdotukseen kantaa.

5.4 Työryhmä ehdotti, että hylätyn kokeen kompensatiomahdollisuus poistetaan samalla, kun uusimismahdollisuuksia lisätään edellä esitetyllä tavoin.

Puollatteko vai vastustatteko ehdotusta?

-

Kantanne perustelut

Kotimaisten kielten keskus ei ota tähän ehdotukseen kantaa.

6.1 Työryhmä ehdotti, että koepäivien aikatauluja tiivistetään ottaen huomioon kokelaiden riittävä palautuminen, kokelasmäärät eri päivinä, eri kokeiden tyypilliset yhdistelmät ja järjestelyjen vaikutus kokelaiden jaksamiselle.

Puollatteko vai vastustatteko ehdotusta?

-

Kantanne perustelut

Kotimaisten kielten keskus ei ota tähän ehdotukseen kantaa.

6.2 Työryhmä ehdotti, että kokeiden pituus lyhennetään neljään tuntiin. Äidinkielen koe muutetaan yksipäiväiseksi. Kokeiden rakenne, sisältö ja laajuus mitoitetaan uuteen keston.

Puollatteko vai vastustatteko ehdotusta?

Vastustan ehdotusta.

Kantanne perustelut

Kotimaisten kielten keskus vastustaa äidinkielen ja kirjallisuuden kokeen lyhentämistä yksipäiväiseksi ja nelituntiseksi. Oppiaine on kaksiosainen, mitä osoittaa sen nimikin: äidinkieli ja kirjallisuus. Sisällöltään se on vielä nimeäänkin paljon monialaisempi. Kokeen edellisen uudistuksen syynä oli juuri se, ettei molempien osien sisältöjen hallitsemista voida mitata samalla kokeella. Jos toinen puoli oppiaineesta ei sisälly ylioppilaskokeeseen, sen asema oppisisältönä heikkenee väistämättä merkittävästi.

Kotimaisten kielten keskus katsoo myös, että äidinkielen ja kirjallisuuden ylioppilaskokeen osana pitää säilyttää pitemmän kirjoitelman laatiminen. Lukion tehtävä on opettaa myös ajattelun taitoa, ja sitä kehittää pohdintaa vaativan, pitkäkhön kirjoitelman laatiminen. Äidinkielen esseekoe on nyt ainoa ylioppilastutkinnon osa, jossa kokelas hyödyntää annetun materiaalin lisäksi omia havaintojaan, kokemuksiaan ja pohdintojaan tuottaakseen erityyppisiä tekstejä.

Tutkimukset ovat osoittaneet, että menestys pitkän kirjoitelman sisältävässä äidinkielen ja kirjallisuuden kokeessa ennustaa hyvää menestystä opinnoissa mitä erilaisimmilla aloilla. Äidinkielen ja kirjallisuuden arvosanaa pidetäänkin tärkeänä usean oppiaineen opiskelijavalinnoissa. Myös työelämässä tarvitaan nimenomaan ajattelun ja ajatusten kielentämisen taitoja: taitoa löytää

erilaisista aineistoista olennaiset seikat, muodostaa niiden perusteella näkemys asiasta ja laatia siltä pohjalta teksti, joka välittää kirjoittajan ajatukset muille tarkoituksenmukaisessa ja tilanteeseen sopivassa muodossa.

Nelituntinen koe ei siis riitä, jos tavoitteena on kirjoittaa laajahko, johdonmukaisesti etenevä perusteleva ja pohdiskeleva teksti, jolla mitataan kokonaisuusien hallintaa. Suunnitelma kokeen lyhentämisestä neljään tuntiin on myös ristiriidassa työryhmän ehdotusten kanssa kokeen aineistojen ja aineiston kielivalikoiman monipuolistamisesta sekä oppiaineiden rajojen ylittämistä. Nämä ehdotukset sopivat sinänsä erinomaisesti sellaisten taitojen mittaamiseen, joita jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvitaan. Kuitenkin aineiston etsiminen, kriittinen lukeminen ja valittujen seikkojen sulattaminen osaksi omaa argumentointia vaativat enemmän aikaa kuin neljä tuntia. Sähköisessä kokeessa kuluu tekstin jäsentelyyn ja muokkaamiseen todennäköisesti jopa enemmän aikaa kuin käsin kirjoitettaessa, eikä ole luultavaa, että puhtaaksikirjoituksesta luopuminen tuo merkittävää ajansäästöä. Vaikka harkittaisiin äidinkielen kokeen yhdistämistä jonkin toisen aineen kokeeseen, nelituntisella kokeella ei olisi mahdollista mitata sekä oppisisällön että laajempien kokonaisuusien ja niiden kielentämisen hyvää hallintaa.

Aikaa on varattava myös tekstin kieliasun muotoiluun ja viimeistelyyn, sillä taito esittää asiansa sujuvasti ja hyvällä yleiskielellä on tärkeä osa ylioppilaskokeessa mitattavia äidinkielen taitoja ja auttaa toimimista työelämässä. Uudenlainen digitaalinen koe tarjoaisi luontevasti mahdollisuuden viimeistellä tekstin kieliasu verkossa olevia kielenhuollon apuvälineitä käyttäen; sanakirjoja ja muita apuvälineitähän käytetään myös työelämässä.

Nelituntiseksi lyhennetty koe olisi muistakin syistä ongelmallinen. Nopeuden ei pitäisi olla olennaisin ominaisuus, jota lukion päättökokeessa mitataan, sillä se ei ole äidinkielen ja kirjallisuuden eikä muidenkaan lukuaineiden opetuksen sisältöä vaan pitkälti myös persoonallisuuteen liittyvä kysymys. Monille kokelaille lyhyt koeaika voi aiheuttaa ylimääräisiä suorituspaineita, jotka vaikeuttavat heidän onnistumismahdollisuuksiaan. Moni huomaa vasta aloitettuaan vastaamisen yhteen vaihtoehtoista koetehtävistä, ettei se ollutkaan itselle sopiva valinta, ja tällöin pitäisi olla vielä aikaa valita toinen tehtävä, perehtyä sen aineistoon sekä suunnitella ja kirjoittaa uusi teksti. Lisäksi pakko olla nopea johtaisi kriittisen arvioinnin ja pohdiskelun ohittamiseen. Siksi lyhennetty koe antaisi myös väärän signaalin siitä, millaisia taitoja tulevaisuuden työelämässä arvostetaan.

7.1 Työryhmä ehdotti, että tutkintoa kehitetään kohden avoimia digitaalisia oppimisympäristöjä, joissa on mahdollisuus hyödyntää monipuolisesti taustamateriaaleja. Osa kokeesta voi hyödyntää internetyhteyttä.

Puollatteko vai vastustatteko ehdotusta?

Puollan ehdotusta.

Kantanne perustelut

Kotimaisten kielten keskus kannattaa ehdotusta. Esimerkiksi äidinkielen ja kirjallisuuden kokeessa olisi luontevaa hyödyntää verkkosanakirjoja ja muita kielenhuollon verkossa saatavia apuneuvoja. Ks. myös kohdassa 6.2 esittämiämme perusteluja.

7.2 Työryhmä ehdotti, että opettajien ja opiskelijoiden tutustuminen ylioppilastutkintotehtävien tyyppisiin digitaalisiin tehtäviin mahdollistetaan hyödyntäen vanhoja koetehtäviä. Tekijänoikeudellisia haasteita voidaan ratkaista erillissopimuksin, tehtävien laatimisen keinoin ja tarvittaessa selvittämällä viranomaistyönä lainsäädännön antamat mahdollisuudet ja rajoitteet.

Puollatteko vai vastustatteko ehdotusta?

-

Kantanne perustelut

Kotimaisten kielten keskus ei ota tähän ehdotukseen kantaa.

8.1 Työryhmä ehdotti, suullisen kielitaidon koe otetaan osaksi vieraiden kielten ja toisen kotimaisen kielen kokeita. Kehittyvää teknologiaa hyödynnetään kokeen toteutuksessa. Käyttöönottoa testataan ja uudistuksen vaikutuksia arvioidaan kokelaiden, opettajien, koulujen, koulutuksen järjestäjien ja ylioppilastutkintolautakunnan kannalta ennen toimeenpanoa.

Puollatteko vai vastustatteko ehdotusta?

Puollan ehdotusta.

Kantanne perustelut

Kotimaisten kielten keskus puoltaa tätä ehdotusta. Nykyisessä ja tulevassa työelämässä tarvitaan sekä hyvää kirjallista että hyvää suullista kielitaitoa. Jos suullista taitoa mitattaisiin ylioppilaskokeessa, se ohjaisi opetusta myös suullisen taidon harjoittamiseen.

9.1 Työryhmä ehdotti, valmistavassa arvostelussa opettaja korjaa oman oppilaitoksen koesuoritusten lisäksi myös muiden oppilaitosten koesuorituksia.

Puollatteko vai vastustatteko ehdotusta?

-

Kantanne perustelut

Kotimaisten kielten keskus ei ota tähän ehdotukseen kantaa.

10 Osiopankki ja adaptiiviset kokeet

Kantanne asiaan perusteluineen

Kotimaisten kielten keskus ei ota tähän ehdotukseen kantaa.

11 Ryhmäkoee

Kantanne asiaan perusteluineen

Kotimaisten kielten keskus ei ota tähän ehdotukseen kantaa.

12 Ylioppilastutkinto ja koulutusvienti

Kantanne asiaan perusteluineen

Kotimaisten kielten keskus ei ota tähän ehdotukseen kantaa.

13 Ehdotusten kustannusvaikutukset

Kantanne asiaan perusteluineen

Kotimaisten kielten keskus ei ota tähän ehdotukseen kantaa.

Muuta, mitä halautte asiasta lausua.

Muuta, mitä haluatte asiasta lausua.

-

Forsberg Ulla-Maija
Kotimaisten kielten keskus

Piehl Aino
Kotimaisten kielten keskus